

POSTMODERN BİR DURUM KOMEDİSİ ÜZERİNE İÇERİK ANALİZİ: SIMPSONLAR

A CONTENT ANALYSIS OF A POSTMODERN ANIMATED SITCOM: THE SIMPSONS

Emet GÜREL*

Jale ALEM**

Özet

Bu çalışma kapsamında, animasyon durum komedisi 'Simpsonlar', postmodernizm olgusuyla bağlantılı olarak ve içerik analizi yöntemiyle ele alınmaktadır. Bu bağlamda öncelikle, ironi yoğun bir komedi olan ve televizyon tarihinin önemli başarı öykülerinden biri olarak nitelenebilen Simpsonlar'ı diğer çizgi filmlerden farklılaştıran ve ayıran temel özellikler mercek altına alınmaktadır. Ardından bir iletişim ve etkileşim ortamı olarak Simpsonlar'ın etkinliği incelenmekte ve örnekler dahilinde ayrıntılandırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Postmodernizm, animasyon, çizgi film, Simpsonlar.

Abstract

Throughout this study, the animated sitcom, 'The Simpsons' is analyzed from the postmodernism perspective and content analysis research method. Within this context, an emphasis is given to the characteristics of The Simpsons, a hip-comedy and one of the important success stories in the TV history, which distinguishes it from the other animated cartoons. Later, The Simpsons' role as a communication and an interaction medium is taken into consideration and its details are shown by giving examples.

Keywords: Postmodernism, animation, animated cartoon, the Simpsons.

1. Giriş

Her alanda köklü değişimlerin yaşandığı günümüz dünyasında, masalların tahtını çizgi filmlere bıraktığı ve çizgi filmlerin hedef kitesinin her geçen gün daha da genişlediği görülebilmektedir. Tür bazında ele alındığında çocuklarla özdeşleştirilen çizgi filmler, yaşanan değişim ve dönüşüm sürecine koşut olarak, çocukları yalnızca bir araç olarak kabul etmekte ve yetişkinleri hedeflemektedir. Bilgisayar teknolojisinin gelişmesi, anlatım ile olay örgüsünün geçmişe kıyasla daha karmaşık bir niteliğe bürünmesi ve iletilerin yetişkin anlam düzeyine daha uygun olması, çizgi filmlerin çocuk dünyasına özgü bir ürün olmaktan çıkması ve yetişkin dünyası ile ilişkilendirilmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu noktada çizgi filmleri, çocuklara yönelik olan ve salt çocukların ilgilenebileceği yapımlar olarak nitelemek, sahip oldukları önemi ve potansiyeli yadsımak anlamına gelmektedir. Dolayısıyla çağın teknoloji yoğun yeni anlatım biçimleri olarak tanımlanabilen çizgi filmler, çocukların yanı sıra tüm yetişkinlerin de ilgi alanına giren oluşumlar olarak dikkat çekmektedir.

2. Sıra Dışı Bir Çizgi Dizi: Simpsonlar

Çizgi film, bir hareketin her evresini ayrı ayrı gösteren, elle ya da bilgisayarla yapılmış resimlerin alıcısıyla tek tek çekilmesine dayanan ve gösterimde sürekli bir hareketi ortaya koyan film tekniğidir (Püsküllüoğlu 1995: 325). İzleyicilere son derece renkli ve eğlenceli bir seyir vaat etmelerinin yanı sıra hayal gücünde sınır tanınamaları ve hayatın fantastik yönüyle bağlantılı olmaları nedeniyle kitlelerin yoğun

* Doç. Dr. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü E.Ü. Kampüsü 35100 Bornova / İzmir. Tel: 0 232 - 388 40 00 Dahili: 1564 Faks: 0 232 - 388 67 58 E-posta: emet.gurel@ege.edu.tr

** Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi. 162 Sokak No:15/2 35040 Bornova / İzmir. Tel: 0 232 - 339 24 33 E-posta: jalealem@superonline.com

beğenisini kazanan çizgi filmler, televizyonun ardından sinemanın da ilgi alanına girmekte ve yaşamın tüm alanlarında etkinliklerini hissettirmektedirler.

Bu paralelde tüm dünyada geniş bir izleyici kitleye hitap eden bir çizgi film olan Simpsonlar, incelenmeye değer bir yaratıcılık örneği olarak dikkat çekmekte ve benzerlerinden farklılaşmaktadır. Postmodernizmin televizyondaki en biçimsel örneklerinden biri olan Simpsonlar, çağcıl dönemin başyapıtı olarak belirmektedir. İşçi sınıfına mensup bir Amerikan ailesinin serüvenlerini konu alan bir çizgi durum komedisi -sitcom- olan Simpsonlar, postmodern çağda en büyük kültürel ikonlarımızın çoğunun gerçek insanlar olmadıklarını da tanıtlamaktadır (O'Day 2006: 142).

Simpson Ailesi'nin yaramaz oğlu Bart'ın 31 Aralık 1990 tarihli *Time Dergisi*'ne doksanları tanımlayan bir simge olarak kapak olması (Stengel 23 Temmuz 2008) ve yine *Time Dergisi* tarafından 1998 yılında oluşturulan 'yüzyılın en etkili yüz figürü' -'publication's list of the century's 100 most influential people'- listesinde yer alması (Corliss 23.07.2008), ailenin reisi Homer'in tüm negatif niteliklerine ve idealden uzak baba karakterine rağmen *Radio Times Dergisi* tarafından gerçekleştirilen bir ankete göre İngiliz halkı tarafından 2004 seçimlerinde Amerikan başkanlığına aday gösterilerek yüzde yirmi dört oy oranı ile birinci sırayı elde etmesi (<http://msnbc.msn.com/id/6327033/> 25 Eylül 2004) söz konusu imlemeyi kanıtlar nitelikte örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) bulunan ve kurgusal bir kasaba olan Springfield'da yaşayan Simpson Ailesi'nin maceralarını hicvederek Amerikan toplumuna göndermelerde bulunan *Simpsonlar*, yetmiş aşkın ülkede altmış milyon izleyiciyle buluşmaktadır. 1989 yılından bu yana aralıksız yayınlanan ve *televizyonun en çok izlendiği saatlerde -prime time-* ekranlara gelen Simpsonlar, bir tür olarak animasyonun yeniden tanımlanmasına ve önem kazanmasına paralel olarak televizyon tarihinde önemli bir yer edinmiştir. Durağan nitelikli resim, çizim ve görüntüleri devinimli olarak gösteren ve kare kare düzenleyerek devinime akışkanlık kazandıran görsel etkinlik olarak tanımlanabilen animasyon; seksenlerin sonuna ve doksanların başına denk gelen dönemde *Who Framed Roger Rabbit -Masum Sanık Roger Rabbit-* ve *Teenage Mutant Ninja Turtles -Ninja Kaplumbağalar-* gibi yapımların gişede büyük hasılatlar elde etmelerine paralel olarak yapımcıların dikkatini çeken ve ilgi alanına giren bir tür olarak kabul görmeye başlamıştır.

Elde edilen yüksek gişe hasılatının bir sonucu olarak animasyon, ekonomik başarıya dair sektörel göstergeleri yeniden tanımlamış ve eğlence endüstrisindeki yerini belirginleştirmiştir. Bu bağlamda, geleneksel çizgi filmlerin çoğunlukla, çocukların ekran başında yer aldığı ve gün içerisinde izlenme oranlarının nispeten düşük olduğu zamanlarda yayınlandığı; ancak buna karşın yeni dönem animasyonların, yetişkinlerin televizyona daha rahat vakit ayırdıkları hafta sonlarında ekrana gelmeye başladığı dikkat çekmektedir.

Dünyanın en sıradan, ancak bir o kadar da sıra dışı ailesi olan Simpsonlar'ı konu alan çizgi dizi, ilk olarak 19.04.1987 tarihinde Fox Network'te yayınlanan 'The Tracey Ullman Show' kapsamında ekranlara gelmiş ve üç sezon boyunca iki dakika süren bir skeç olarak 'Good Night' ismiyle izleyicilere ulaşmıştır. 17.12.1989 tarihinde yayınlanan ve yarım saat süren 'Simpsons Roasting on an Open Fire' başlıklı Noel özel bölümü ile haftalık şov formatına kavuşmuştur. 14.01.1990 tarihinden itibaren ise, düzenli olarak tüm dünyadan milyonlarca izleyicinin evine konuk olmaktadır.

'Life in Hell' isimli *karikatür dizisi -cartoon strip-* ile büyük ün kazanan Matt Groening, 'Broadcast News' ve 'The Mary Tyler Moore Show' gibi önemli televizyon programlarına imza atan James L. Brooks ile Emmy ödüllü yapımcı Sam Simon tarafından yaratılan çizgi dizi, geniş bir ekibin ve yüksek bir bütçenin ürünüdür. Öyle ki 1.5 milyon dolara mal olan her bir bölüm için, üç yüz insan sekiz ay boyunca çalışmaktadır. Çizgi dizi Simpsonlar'ın hazırlık evresinin bu denli uzun olması yaratıcı ekibe, yayıncı kanal Fox Network ile ilişkilerini daha bağımsız ve kontrolsüz bir bağlamda yürütebilme olanağı sunmaktadır. Yapımcı ve yayıncı oldukları programlar üzerindeki yönlendirmeleriyle tanınan Fox, neredeyse bir yılı bulan bir sürede tamamlanabilen Simpsonlar üzerinde herhangi bir denetim ve yaptırım uygulayacak kadar zaman bulamamaktadır (Gordon 2004: 52).

Ortalama 7.3 izlenme oranına ve on dört milyonu aşkın izleyiciye sahip olan çizgi dizi, televizyonculuk tarihinin en başarılı yapımlarından biri olarak kabul edilmektedir. Simpsonlar'ın bu denli etkili ve uzun soluklu olmasını, yaratıcı karakteristiğine ve özenli üretim sürecine bağlamak mümkündür. Söz

konusu yaratıcılık ve özen, başlangıç jeneriğinden itibaren kendini göstermekte ve yaklaşık yirmi bir dakika süren her bir bölümün final müziğinin bitişine dek kendini hissettirmektedir.

Simpsonlar'ın en önemli ve seyirciyi ilk dakikalardan itibaren bağımlı kılan özelliklerinden biri, tüm bölümlerin jenerik kurgusunun dahi farklı olmasıdır. Bu bağlamda her bölümün jeneriğinde Bart tahtaya farklı bir cümle yazmakta, Lisa saksafonuyla farklı bir melodi çalmakta ve Simpson Ailesi televizyon karşısındaki kanepelerine farklı ve bölümün içeriğine uygun bir atraksiyonla oturmaktadır. Dolayısıyla izleyiciler, başlangıç jeneriğinden itibaren çizgi diziyi bütünleşmekte ve tüm detayları keyifle takip edebilmektedirler. Tüm bunların yanı sıra fanatik izleyiciler 'www.snpp.com', 'www.simpsoncrazy.com' ve 'www.simpsonchannel.com' gibi internet siteleri aracılığıyla Simpsonlar hakkındaki düşüncelerini ve diziyi izlerken yakaladıkları detayları birbirleriyle paylaşarak ortaklık duygularını hayata geçirmektedir. Örneğin bu sitelerin en popülerlerinden biri olan ve içeriği *All.tv.simpsons* adlı bir internet haber grubunun üyeleri tarafından gönüllü olarak oluşturulan 'snpp.com', dünyanın her yanından diğer Simpsonlar hayranı kişilerin bu içeriğe katkı sağlamak üzere davet edildiği online bir platform olarak hizmet vermektedir. Resmi Simpsonlar sitesi olan 'www.thesimpsons.com' ile dizinin yayıncısı 20th Century Fox Film Corporation tarafından desteklenmediklerini ve hiçbir ilgilerinin olmadıklarını da açıkça belirtmektedirler.

Simpson Ailesi'nin eğlenceli maceralarının animasyon düzeninde anlatıldığı çizgi dizi, yergiyi ustalıkla kullanan bir şov olarak, 1990'ların televizyon anlayışına dair sınıır tanımlanmasını sağlamış (Rousseve 2007) ve televizyonculuk tarihine bir başarı öyküsü olarak geçmiştir. Bu başarının bir göstergesi olarak, 09.02.1997 itibarıyla, 8. sezonun 14. bölümü olarak Fox Network'te yayınlanan 'The Itchy&Scratchy & Poochie Show' başlıklı yüz altmış yedinci bölümü ile televizyon tarihinin en önemli çizgi dizilerinden olan *The Flintstones*'u -Çakmaktaşlar- geride bırakmış ve 'en uzun süren animasyon televizyon şovu' olarak Guinness Rekorlar Kitabı'na girmeyi başarmıştır.

İzleyiciler nezdinde elde ettiği ününe paralel olarak, 2000 yılı itibarıyla Hollywood'da bulunan ve ünlü yıldızların isimlerinin yazıldığı bir kaldırım olan Walk of Fame'de bir yıldızla sahip olan Simpsonlar, birçok akademik ve profesyonel kuruluş tarafından başarılı bulunarak ödüle layık görülmüştür. *World Animation Celebration Awards*, *Celebrating Excellence in Film and Video Golden Eagle Awards*, *American Comedy Awards*, *Television Critics Association Awards*, *People's Choice Awards* ile *Emmy* ödülleri bu bağlamda örnek olarak gösterilebilmektedir.

Simpsonlar'ın bir çizgi dizi olarak bu denli popüler olması ve başarılı bir yapıım olarak tescillenmesi, farklı alanlarda da varlık göstermesini ve ticari olarak da kullanılmasını sağlamıştır. Pazarlama iletişiminin ifade ve eylem alanını her geçen gün genişlettiği çağcıl düzende, bireyler/izleyiciler özellikle kurgusal eserlerde beğeniyle karşıladıkları, bir anlamda kendileriyle özdeşim kurdukları ya da kurma eğiliminde oldukları kurgusal karakterleri ve onlarla ilintili öğeleri, eserin orijinalinin varlık bulduğu kitle iletişim aracının dışındaki diğer araçlarda ve gerçek yaşamda da somut birer obje olarak görme arzusu gütmektedirler.

Bu bağlamda da, çizgi dizi karakterleriyle özdeşim kurmak ve en sevilen çizgi dizi karakterleri aracılığıyla kişilik analizleri yapmak mümkün olmaktadır. Dolayısıyla çizgi dizilerin popüler kültüre dahil olmaları ve çizgi dizi karakterlerinin popüler kültür ikonu hâline gelmeleri, tüketim amaçlı kullanılmalarına neden olmaktadır. Çizgi dizi kahramanlarının ticari objeler üzerinde yer alması, söz konusu objelerin tüketim değeri kazanmalarını ve bu objelere olan tüketici talebinin artmasını sağlamaktadır. Bu doğrultuda çizgi dizilerin çizgi roman versiyonları, DVD versiyonları, sinema filmleri, oyuncakları, ev aksesuarları, kırtasiye ürünleri, tişörtleri, posterleri ve oyunları piyasaya sürülmektedir.

Tüm bunlara ek olarak bir televizyon şovu olarak büyük bir başarıya imza atan çizgi dizinin on üç yıldan bu yana üzerinde konuşulan sinema filmi, 27 Temmuz 2007 tarihi itibarıyla vizyona girmiştir. Yapımcılığını Mike Reiss ile Al Jean'ın, yönetmenliğini ise David Silverman'ın üstlendiği *The Simpsons Movie-Simpsonlar: Sinema Filmi*- (www.simpsonsmovie.com), çizgi dizinin başarısına ve kalitesine eşdeğer bir proje olması için titiz bir çalışma sonucunda hayata geçirilmiştir.

3. Postmodern Bağlamda Çizgi Dizi Simpsonlar

Bir düşünce akımı olarak postmodernizm, en genel anlamıyla geçmişten ve geçmişte egemen olan değerlerden köklü bir kopuşu ifade etmektedir. İçinde bulunduğumuz ve geçmişe kıyasla farklı bir donanıma

sahip olan dönemi simgeleyen postmodernizm, yeni toplumsal-kültürel formasyonu tanımlamaktadır. Bu anlamıyla postmodernizm olarak adlandırılan kültürel ve estetik oluşum, bir dönüm noktası anlamına gelmekte ve bir çağ değişikliğine işaret etmektedir.

Fredric Jameson'a göre geç kapitalizmin kültürel egemeni ya da kültürel mantığı olarak nitelenebilen postmodernizm, birçok disiplinin ilgi alanına girmekte ve çok çeşitli ekonomik, politik, toplumsal ve kültürel dönüşümlere göndermeler yapmaktadır. Bu bağlamda çağdaş toplumun kültürel ve toplumsal örgütlenmesine ilişkin doneler sunan postmodernizm, çeşitli sanat biçimlerindeki modernist üslubu karanlığa gömerek daha eski modernist biçimler üzerinde tahakküm kuran, yeni bilinç ve tecrübe biçimleri yaratan geç kapitalist toplumun kültürel egemenidir (Best ve Kellner 1998: 224).

Sanatsal, felsefi, kültürel ve toplumbilimsel düşünceler dizisi olarak nitelenebilen postmodernizm, çağcıl dünyaya ve kültüre göndermelerde bulunmaktadır. Postmodernizm yüksek kültür ile popüler kültür arasındaki sınırların yanı sıra sanat ile günlük yaşam arasındaki sınırları bulanıklaştıran, derinlikten yoksun, merkezlessiz, temelsiz, öz-düşünümsel, oyuncu, türevsel, eklektik, çoğulcu bir sanatta az veya çok yansıtan kültürel bir üsluptur (Eagleton 1999: 10).

Postmodernizm, modernist öğretilerin ve sembolik düzenlerin çözülmesini beraberinde getirmektedir. Yaşam dünyalarının çoğullaşmasıyla ifade bulan postmodernizmin en göze çarpan özellikleri çeşitlilik, olumsuzluk ve muğlaklıktır. Bu anlamıyla postmodernizm; kültürlerin, komünal geleneklerin, ideolojilerin, yaşam biçimlerinin ya da dil oyunlarının sürekli ve indirgenemez çoğulculuğudur (Marshall 1999: 592-593).

İroniye, metinlerarasılığa ve paradokslara dayanan bir düşünce pratiği olan postmodernizm ile televizyon tarihinin en başarılı yapımları arasında yer alan çizgi dizi Simpsonlar arasında semantik ortaklıklar olduğu ileri sürülebilmektedir. 1989 yılından bu yana yayımlanan ve tüm dünyada geniş bir izleyici kitlesine sahip olan Simpsonlar, ironi ve hiciv sanatını ustalıklı kullanması, yapısal açıdan hem popüler kültürle hem de yüksek kültürle ilişkilendirilebilmesi ve göndermelerle dolu bir alt metne sahip olması nedeniyle geleneksel çizgi dizilerden ve benzerlerinden farklılaşmaktadır. Bu bağlamda Simpsonlar, postmodern döneme özgü bir çizgi dizi olarak nitelenebilmekte ve mercek altına alınabilmektedir (Cantor 1997, Gordon 2004; Irwin vd. 2003).

4. Postmodern Durum Komedi Simpsonlar'ın İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi

Popüler kültür ile elit kültüre ilişkin unsurlar içermesi ve tüm bunları bir potada eritebilen kurgusal niteliği, bir televizyon programı olarak Simpsonlar'ı farklı ve tekrar tekrar izlenmeye değer kılmaktadır. Televizyon tarihinin en başarılı yapımlarından biri olarak kabul gören Simpsonlar, çağcıl döneme özgü etkin ve yeni söylemlere aracılık eden postmodernizm ile bağlantılı bir görünüm arz etmektedir. Dolayısıyla çizgi dizinin postmodernizm ile ilişkili olarak incelenmesi ve postmodern söylem ile hangi noktalarda uyduğunun ortaya konması gerekmektedir.

4.1. Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı

Gerçekleştirilen literatür taramasına ek olarak *Simpsonlar Sezon 1 -Simpsons The Complete First Season-*; *Simpsonlar Sezon 2 -Simpsons The Complete Second Season-*; *Simpsonlar Sezon 3 -Simpsons The Complete Third Season-*; *Simpsonlar Sezon 4 -Simpsons The Complete Fourth Season-*; *The Simpsons Classics (On Your Marks, Get Set, D'oh!)*; *Simpsonlar Cennet ve Cehennem -Simpsons Heaven and Hell-*, *Seks, Yalanlar ve Simpsonlar -Sex, Lies and The Simpsons-* ile *Çılgın Simpsonlar -Simpsons Gone Wild-* başlıklı DVD'ler izlenmiş ve çizgi dizi Simpsonlar ile postmodernizm bağlantısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında, Simpsonlar çizgi dizisine ait videolar *içerik analizi* -content analysis- yöntemi ile incelenmiştir. Tüm iletişim ortamları; sembolik bir inşa ürünü oldukları oranda, deşifre edilmeyi, kodçözümünü, yorum ve çıkarsamayı gerektiren söylemsel metinlerdir (Bilgin 1999). Bu nedenle nicel ve nitel göstergelerden hareket eden bu çalışmada, yöntem olarak içerik analizi kullanılmıştır.

"İçerik analizi, metinlere ve kullanıldıkları bağlamlara yönelik anlamlı ve geçerli çıkarımlar yapabilmek için kullanılan bilimsel bir araştırma yöntemidir (Krippendorff 2004: 18). Çeşitli söylemlere

uygulanan birtakım metodolojik araç ve teknikler bütünü olan içerik analizi, kontrollü bir yorum çabası ve genellikle tümdengelimle dayanan bir 'okuma' aracı olarak değerlendirilebilmektedir (Bilgin 2003: 157).

İçerik analizinin öznesi röportajlardan haberlere, televizyon ve radyo programlarından çizgi filmlere, fotoromanlardan kartpostallara, kişilerarası konuşmalardan reklam mesajlarına, anket görüşmelerinden grup tartışmalarına, müzik parçalarından afiş ve posterlere dek tüm iletişim biçimleri olabilmektedir. Bu bağlamda içerik analizi, malzemenin salt görünen içeriğini değil, arka planını da inceleme konusu yapmakta; diğer bir ifadeyle metnin tema ve içeriğini birincil okumayla ele alırken, bağlam dokusunu da ikincil okumayla incelemektedir (Mayring 2009: 2).

4.2. Araştırmanın Bulguları

Literatür taramasının yanı sıra söz konusu doksan dört bölümün sinopsis ve sekans temelinde, içerik analizi yöntemi ile incelenmesiyle gerçekleştirilen analiz bulguları sonucunda bir iletişim ve etkileşim ortamı olarak Simpsonlar'ın etkinliğini postmodern bağlamda ele almak ve 'metinlerarasılık', 'pastiş', 'yansıma', 'kurmaca ve üstkurmaca', 'kurumsalcılık karşıtlığı' gibi unsurlar uyarınca konu etmek mümkündür:

4.2.1. Metinlerarasılık

Metinlerarasılık -intertextuality-, bir metnin diğer metinlere gönderme yaparak anlam yaratması ve kendisini diğer metinlerle ilişkili olarak konumlandırmasıdır. Bir metnin öteki metinlerle göndermeler, alıntılar ve aktarımlarla örülmesi şeklinde ifade bulmaktadır. Postmodernizm, anlam oyununun sonsuz olduğu, her şeyin birbirine uyduğu, aşırı bir metinlerarasılık nosyonunu kucaklamaktadır. Yorumun sınırları, yalnızca imgelemin sınırları ile kurulmaktadır (Sim 2006: 337).

Bauman'ın ifadesiyle metinlerarasılık, üzerinde anlaşmaya varılmış bir noktaya ulaşma ya da bu noktada kesilme umudu olmaksızın, metinler arasındaki bitmeyen söyleşi ve metinlerin birbirleriyle konuşmasıdır (Mutlu 2004: 210). Bir metnin içinde başka bir metne referans yapılması ya da başka bir metinden bahsedilmesi şeklinde gerçekleştirilmekte ve böylelikle referanslar aracılığıyla metinler arasında bir bağ yaratılarak metinlerarası bir ilişki kurulmaktadır.

Michael Riffaterre, metinlerarası kavramını 'bir metin parçasının okunmasıyla ilgili olarak bellekte olan, gönderimde bulunan metinlerin tamamıdır' biçiminde tanımlamaktadır. Bu bakımdan metinlerarası kavramı, yalnızca yazılı metinle ilgili bir durum değildir. Edebiyattan başka tür anlatım biçimlerinin -resim, müzik, heykel, sinema- yansıması da olabilmektedir. Diğer bir deyişle bir metin, sinemaya da gönderimde bulunabilmektedir (Günay 2003: 190).

Bununla birlikte metinlerarasılık salt postmodernizme özgü olmayan, ancak postmodern dönemde daha yoğun olarak kullanılan bir kavram olarak dikkat çekmektedir. Bu noktada postmodernizmde metinlerarasılığın, daha farklı anlamlar içerdiğinin altını çizmek gerekmektedir. Postmodernizmde metinlerarasılık açısından amaç diğer metinlerde olduğu gibi yazarın fikirlerini destekleyen metinlere yer vermek değil, okuyucunun sürekli donanımını sınyarak çoğulculuk içerisinde gerçekleştirilmek istenen oyunu kurmaktır (Karaburgu 2008: 10).

Metinlerarasılık kavramını, 1967 yılında yayınlanan bir makalesinde ilk kez kullanan ve böylelikle düşün dünyasına kazandıran Julia Kristeva'ya göre, her metin bir alıntılar mozaiki üzerine kuruludur ve her metin, bir başka metnin *sindirilmesi* -*absorption*- ve *dönüşümü* -*transformation*- olarak değerlendirilebilmektedir; eş deyişle her metin bir başka metinden oluşmadır ve onun dönüşmüş hâlidir" (Kopcewicz 1992: 60). Tanımın da işaret ettiği üzere, metin doğurgan ve üretken nitelik arz eden anlatılar bütünüdür. "Her metin, sürekli anlam üreten ve başka metne dönüşebilen bir mekanizmayı içinde barındırmaktadır. Ancak, postmodern yaratıcı, daha önce üretilmiş metinleri, doğrudan taklit etme amacından çok, onlardan kişi ya da motif düzeyinde etkilenecek yaratacağı yeni metnin estetik düzlemi için malzeme olarak kullanmaktadır (Işıksalan 2007: 430).

Televizyonlarda prime-time'da yayınlanan kültürel içeriği en yoğun eğlence programlarından biri olan Simpsonlar (McAllister 2005), metinlerarası unsurları ustalıkla kullanması nedeniyle öncellerinden ve benzerlerinden farklılaşmaktadır. Birçok sinema, televizyon, edebiyat eserine göndermelerde bulunan ve bu eserlerden alıntılar yapan Simpsonlar, kurmaca bir dünyanın eğlenceli görünümünden çok daha fazlasını ve

ötesini vaat etmektedir. Matt Groening'in ifadesiyle, belirli bir eğitim seviyesine ve zengin bir bakış açısına sahip bireylerin anlayabileceği 'ince' espriler barındıran çizgi dizi ile ilgili en önemli unsur, izleyicinin birkaç kitap daha okuduğunda, daha fazla espriyi anlamlandırabilmesidir (Doherty 2004).

Günümüz komedilerinin oldukça alıntısız bir yapıya sahip olduklarına dikkat çeken Carl Matheson, Simpsonlar'ın anlık göndermelerle metnin dışına çıkarak son derece ekonomik biçimlerde bilgi aktarımı sağladığının altını çizmektedir. Dört yüzden fazla bölümüyle yirmi bir sezondur yayında olan çizgi dizinin geçirdiği evrelere göz atıldığında, göndermelerin dizinin gelişip olgunlaşmasına paralel olarak yoğunlaştığı ve her geçen sezonda olay örgüsüne daha büyük bir ustalıkla yedirildiği görülebilmektedir (Matheson 2003: 67).

Simpsonlar'da yer alan göndermelerin bir diğer özelliği de, karakterlerin oluşumunda ve gelişiminde üstlendikleri başat roldür. Çizgi dizi karakterlerinin neredeyse tümü, göndermelerle bezenerek zenginleştirilmiş ve insani bir kimliğe büründürülmüştür. Örneğin *Müdür Skinner -Principal Skinner-* karakteri, Victor Hugo'nun *Les Miserables -Sefiller-* romanının kahramanı Jean Valjean'a göndermeler içermektedir. Tıpkı Valjean gibi Skinner da, uzun süren mahkumiyet döneminin ardından kendisine yeni bir hayat kurmuştur ve geçmiş yaşamına ilişkin ayrıntılar, çevresindekiler tarafından bilinmemektedir. Öyle ki Skinner'in Vietnam Savaşı'ndaki tutsak numarası (No:24601) ile Valjean'ın hapisane dönemlerindeki mahkum numarası bile aynıdır. Springfield Nükleer Santrali'nin -Springfield Nuclear Power Plant- sahibi olan Bay Burns'un asistanlığını yapan ve eşcinsel eğilimlere sahip bir karakter olarak resmedilen Smithers'in ise Oscar Wilde'in bazı eserleri de dahil olmak üzere Viktorya dönemi gay yazarların kitaplarını yayımlayan Leonard Smithers'tan esinlenerek isimlendirildiği bilinmektedir (Gürel ve Alem 2005: 19-27).

Simpsonlar'da, metinlerarası unsurların açık ve örtük biçimlerde bulunduğunu ifade etmek mümkündür. Bununla birlikte bağlantıların tümünün bilinçli olduğunu düşünmek, safdillik olacaktır. Çizgi diziyi dikkatle takip eden bir izleyicinin yakalayabileceği, ancak hepsi bilinçli olmayan birçok bağlantı söz konusudur. Örneğin 2. sezonun 'Blood Feud' başlıklı 22. bölümünde, Mike Judge tarafından yaratılan ve MTV'de yayınlanan çizgi dizi *Beavis and Butt-Head*'in -*Beavis ve Butt-Head*- jenerik melodisine, 9. sezonun 'Realty Bites' başlıklı 9. bölümünde ise yönetmenliğini Ben Stiller'in, başrollerini Winona Ryder ile Ethan Hawke'in üstlendiği *Reality Bites -Gerçekler Acıtır-* filmine göndermeler olduğu düşünülebilmektedir. Oysa ki 'Beavis and Butt-Head' 1993, 'Reality Bites' ise 1994 tarihlidir ve bu nedenle söz konusu bölümlerin bu eserlere göndermeler içermesi imkansızdır.

Bununla birlikte, mitoloji ve tarih bilgisi kuvvetli izleyiciler, Simpson Ailesi'nin babası Homer ile Avrupa edebiyatının kurucusu kabul edilen ünlü yazar Homeros arasında bağlantı kurabilmekte ve Homeros'un Antik Yunan uygarlığı ile ardılı olan Batı uygarlığının tarihini yazmasına koşut olarak, Homer'ın da Amerikan tarihini yazdığını düşünebilmektedirler. Bu noktada Homer ile Homeros arasında semantik ortaklık kurulabilmekle birlikte, Groening'in Simpson Ailesi'nin tüm fertlerine isimlerini, ailesinden esinlenerek verdiğine ve Homer isminin babasının ismi olduğuna ilişkin ifadesi böylesi bir çağrışımı olanaksız kılmaktadır (Irwin ve Lombardo 2003: 50).

Tüm bu nedenler yüzünden bilinçli göndermeler ile tesadüfi göndermelerin birbirinden ayrılması gerekmektedir. Bir bağlantının gönderme olarak kabul edilebilmesi için, kasıtlı ve bilinçli şekilde gerçekleştirilmesi lazımdır. Dolayısıyla gönderenin, tesadüfi bir niteliğe sahip olmaksızın, bilinçli ve kasıtlı olarak başka göndereni çağrıştırmaya ve hatırlatmaya şartı bulunmaktadır. Bir düz yazıda veya şiirde bilinen bir olayı, bir atasözünü anlatma ya da çağrıştırmaya sanatı olarak tanımlanabilen anışturma, estetik ve pratik bir değere sahiptir.

William Irwin anıştırmaları algılamının, tanımanın ve anlamlandırmanın izleyiciye haz verdiğini ileri sürmektedir. İzleyicilere doğrudan ifadelerin vaat ettiğinin ötesinde bir zevk veren ve izleyicilerin 'yaratıcı izleme ediminde' bulunmalarına aracılık eden anıştırmalar, izleyiciyi pasif bir özne olmaktan çıkarmakta ve boşlukları kendi başlarına doldurmalarına olanak tanımaktadır. Anıştırmaların izleyiciler tarafından bu denli sevilmesinin bir diğer nedeni ise, oyunsu bir karaktere sahip olmaları ve izleyicileri anlamlandırmalarına ihtiyaç duyan bir oyuna davet etmeleridir (Irwin 2001: 292-294). Bu bağlamda anıştırmalar, mahremiyet duygusu yaratmakta ve sınırlı sayıda üyeye sahip bir cemaatin oluşmasına aracılık etmektedirler. Bu anlamıyla anıştırmalar, izleyicilere herkesin sahip olmadığı bilgilerle donanımlı oldukları hissini yaratmakta ve izleyici ile eser arasındaki bağı güçlendirmektedirler (Irwin ve Lombardo 2003: 51).

İzleyicilerin izlediklerini farklı iletişim ortamlarıyla ilişkilendirerek, yaratıcı ve aktif bir edimde bulunmalarını sağlayan Simpsonlar, gönderme ve anıştırmalarla dolu bir metin zenginliğine sahiptir. Yalnızca çocukların değil, büyüklerin de korkularına, güdülerine ve isteklerine hitap eden çizgi dizi; İncil başta olmak üzere pek çok kutsal kitap ve metne, sinema filmine, televizyon dizi ve şovuna, çizgi filme ve edebiyat eserine göndermelerde bulunmaktadır. Çizgi dizi Simpsonlar'da, sinema tarihinde iz bırakan ve gişe rekorları kıran birçok önemli film ile ilgili göndermelere rastlamak mümkündür. Bu bağlamda filmin isminin, konusunun, ana karakterlerinin ya da müziğinin yanı sıra sinematografi açısından önemli bir sahnesinin ya da filmde geçen ve izleyiciler tarafından bilinen herhangi bir repliğinin de gönderme konusu olduğu görülebilmektedir.¹

Örneğin 3. sezonun 9. bölümü olarak yayınlanan 'Saturdays of Thunder', 4. sezonun 2. bölümü olarak yayınlanan 'A Streetcar Named Marge' ve 4. sezonun 13. bölümü olarak yayınlanan 'Selma's Choice' isimli bölümler, başlıkları itibarıyla sinema tarihinin üç ünlü filmine gönderme niteliği taşımaktadır. 'Saturdays of Thunder' isimli bölüm Tony Scott tarafından yönetilen, Tom Cruise ile Robert Duvall'ın başrollerini paylaştığı 1990 yapımı *Days of Thunder -Yıldırım Günleri-* isimli filme bir göndermedir. 'A Streetcar Named Marge' başlıklı bölüm, Tennessee Williams'ın aynı isimli oyunundan 1951 yılında beyazperdeye uyarlanan, yönetmenliğini Elia Kazan'ın yaptığı ve başrollerini Viven Leigh ile Marlon Brando'nun üstlendiği *A Streetcar Named Desire -Arzu Tramvayı-* isimli esere göndermedir. 'Selma's Choice' başlıklı bölüm ise Alan J. Pakula'nın yönetmenliğini yaptığı, Meryl Streep ile Kevin Kline'in başrollerini üstlendiği 1982 yapımı *Sophie's Choice -Sophie'nin Seçimi-* adlı filmde esinlenerek isimlendirilmiştir.

Simpsonlar, sinema filmlerinde kullanılan ve ait oldukları film ile bütünleşerek sinema tarihine mal olan ünlü repliklere yapılan çeşitli göndermeleri de içermektedir. 'A Streetcar Named Marge' ve 3. sezon kapsamında ekrana gelen 11. bölüm 'Burns Verkaufen der Kraftwerk'de, replik göndermelerine ilişkin birçok örnek yer almaktadır. 'A Streetcar Named Marge' başlıklı bölümde, orijinal eserde Blance Dubois tarafından telaffuz edilen '*Yabancıların nezaketine her zaman güvenmişimdir*' şeklinde Türkçeleştirebilen '*I have always relied on the kindness of strangers*' repliğine gönderme yapılmaktadır. Tür olarak mafya filmlerine göndermelerle dolu olan ve 'Burns Verkaufen der Kraftwerk' başlıklı bölümde ise, üçlemenin *The Godfather: Part II -Baba: Bölüm 2-* ismini taşıyan ve 1974 yapımı olan ikinci filmde, Al Pacino tarafından canlandırılan Don Michael Corleone tarafından telaffuz edilen '*Keep your friends close, but your enemies closer*' -'*Dostlarınıza yakın olun, ama düşmanlarınıza daha yakın olun*'- repliği kullanılmaktadır.

Sinema filmlerinin yanı sıra televizyon dizileri ve şovları da, Simpsonlar'da sözlü ve görsel göndermeler yoluyla ya da çağrışımlar aracılığıyla anılmaktadır. Bu bağlamda Simpsonlar'da, televizyon dünyasına damgasını vuran ve yayında oldukları dönemde izleyiciler tarafından büyük ilgi gören dizi ve

¹ 101 Dalmatians (101 Dalmaçyalı), 2001 Space Odyssey (2001 Uzay Macerası), Alien (Yaratık), The Amityville Horror (Kuşku), Apocalypse Now (Kıyamet Şimdi), Backdraft (Alev Kapanı), Basic Instinct (Temel İçgüdü), Ben Hur (Ben Hür), Birds (Kuşlar), Bodyguard, Cape Fear (Korku Burnu), Chairiots of Fire (Ateş Arabaları), Citizen Kane (Yurttaş Kane), The Great Escape (Büyük Kaçış), Close Encounters of the Third Kind (Üçüncü Türden Yakınlaşmalar), A Clockwork Orange (Otomatik Portakal), Cocktail (Kokteyl), Deer Hunter (Avcı), Deliverance (Kurtuluş), Dr. Strangelove or: How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomp (Dr. Strangelove, Ya da: Endişelenmeyi Bırakıp Bombayı Sevmeyi Nasıl Öğrendim), Dracula (Drakula), E.T., The Exorcist (Şeytan), Fear and Loathing in Las Vegas (Las Vegas'ta Korku ve Dehşet), Prince of Waves (Dalgaların Prensi), Lord of the Flies (Sineklerin Tanrısı), Forrest Gump, Frankenstein, Full Metal Jacket, The Godfather (Baba), Godzilla, Gone with the Wind (Rüzgâr Gibi Geçti), Godfellas (Sıkı Dostlar), The Graduate (Aşk Mevsimi), La Vita e Bella (Hayat Güzeldir), Jaws, The Jazz Singer, Jumanji, Jurassic Park, King Kong, Lawrence of Arabia (Arabistanlı Lawrence), Mary Poppins, Midnight Express (Geceyarısı Ekspresi), Spartacus (Spartaküs), Love Story (Aşk Hikâyesi), West Side Story (Batı Yakası Hikâyesi), Miracle on 34th Street (34. Caddedeki Mucize), The Natural, Night of the Living Dead (Yaşayan Ölümlerin Gecesi), Nightmare on the Elm Street (Elm Sokağı'nda Kabus), Friday the 13th (13. Cuma), North by Northwest (Gizli Teşkilat), An Officer and a Gentleman (Subay ve Centilmen), One Flew Over the Cuckoo's Nest (Guguk Kuşu), General Patton, Message (Mesaj), Pink Flamingos (Pembe Flamingolar), Planet of the Apes (Maymunlar Cehennemi), Pride of the Yankees, Psycho (Sapık), Pulp Fiction (Ucuz Roman), Sophie's Choice (Sophie'nin Seçimi), Raiders of the Lost Ark (Kutsal Hazine Avcıları), Rain Man (Yağmur Adam), Rocky, Horror Picture Show, Rudy, The Shining (Cinnet), Silence of the Lambs (Kuzuların Sessizliği), Soylent Green, Speed (Hız Tuzağı), Star Wars (Yıldız Savaşları), Steamboat Willie, Terminator (Terminatör), Titanic (Titanik), Treasure of the Sierra Madre, Vertigo (Yükseklik Korkusu), Village of the Damned (Lanetliler Kasabası), Waterworld (Su Dünyası), Batman, The Wild One, The Wonderful Wizard of Oz (Oz Büyücüsü), Barton Fink, Indiana Jones, Ghostbusters (Hayalet Avcıları), Top Gun, Days of Thunder (Yıldırım Günleri), Hannibal, Red Dragon (Kızıl Ejder), Silence of the Lambs (Kuzuların Sessizliği), Phantom of the Opera (Operadaki Hayalet), Terminator (Terminatör) ve James Bond ile Gremlins (Gremlinler) serisi söz konusu filmlere örnek verilebilmektedir (Irwin ve Lombardo 2003: 54; The Simpsons Archive 30 Eylül 2006).

şovların yanı sıra şu anda yayında olan ve günümüzün küresel izleyicileri tarafından ilgiyle takip edilen dizi ve şovlara ilişkin yazılı, sözlü ve görsel göndermeler ile çağrışımlara rastlamak mümkündür. İzleyicileri kurgusal bir evrenden çıkararak reel bir düzleme taşıyan bu göndermeler, tıpkı bir bulmaca çözer gibi sürece dahil olmalarını sağlamakta ve çağcıl insanın en fazla maruz kaldığı mecra olan televizyon aracılığıyla sağlama yapmalarını mümkün kılmaktadır.²

Örneğin 3. sezonun 'I Married Marge' başlıklı 12. bölümünde, 80'li yılların önemli dizilerinden olan ve televizyon tarihinin kilometre taşları olarak nitelenebilen *Dallas* ile *Charlie's Angels -Charlie'nin Melekleri-* isimli televizyon dizilerine görsel göndermeler bulunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu bölümde Homer'in üzerindeki tişörtte 'I shot JR' -'JR'ı ben vurdum'- yazısı yer almakta, Homer ve Barney televizyonda *Charlie's Angels* isimli diziyi izlerken görülmektedir. Adı geçen göndermeler ve çalışmanın kısıtı nedeniyle örneklendirilmeksizin sıralanan tüm diğer göndermeler, *Simpsonlar*'da metinlerarasılığın, daha geniş bir bakış açısıyla postmodernizmin izdüşümleri olarak nitelenebilmekle birlikte, televizyon tarihinde önemli bir yere sahip olan ve izleyicilerce unutulmaz addedilen yapımlara saygı duruşu olarak da değerlendirilebilmektedir.

Çizgi film dünyasının ünlü eserleri de, *Simpsonlar*'da sık sık göndermelerle anılmaktadırlar.³ Bu bağlamda, çizgi film sektörünün gelişimine katkıda bulunan ve sektörün günümüzdeki görünümünün temellerini atan klasiklerin yanı sıra günümüz televizyon dünyasının önemli gündem maddelerinden olan çizgi filmlere ilişkin yazılı, sözlü ve görsel göndermelere rastlamak mümkündür. Örneğin 4. sezonun 'Marge vs. the Monorail' başlıklı 12. bölümü, 70'li yılların başında William Hanna ile Joseph Barbara tarafından yaratılan bir çizgi roman olan ve daha sonra çizgi dizi formatıyla televizyon tarihinin en önemli yapıtları arasına giren *Taş Devri* isimli çizgi diziyi göndermeler içermektedir. Bu bağlamda *Taş Devri*'nin jenerik müziğinin *Simpsonlar*'ın jeneriğinde kullanıldığı, ancak şarkının sözlerinin *Simpson Ailesi*'ne uyarlanarak değiştirildiği ve *Fred Flintstone -Fred Çakmaktaş-* ile bütünleşen 'Yabba-dabba-doo!' repliğinin Homer *Simpson* tarafından telaffuz edildiği görülebilmektedir. Bu durum, gerçek yaşam ile kurgusal yaşam arasındaki etkileşime yönelik güçlü bir örnektir. Kurgusal yapıtlardaki yaşam, gerçek yaşamın bir yansıması olarak kabul edilebilmektedir. Bununla birlikte, kurgusal yapıtlardaki bazı unsurların gerçek yaşama aktarıldığına da şahit olunabilmektedir. Kurgusal bir eser olan *Taş Devri*'nin müzik ve replik gibi unsurlarla gerçek yaşama mal olduğunu ve tam da bu nedenle, izleyiciler tarafından gerçek yaşama mal edildiği için de farklı bir kurgusal ortama konu edildiğini ve kurgusal bir eser olan *Simpsonlar*'da yeniden hayat bulduğunu ileri sürmek mümkündür.

Simpsonlar'da kullanılan göndermeler, televizyon ve sinema dünyası ile sınırlı değildir. Televizyon ve sinema eserlerinin yanı sıra dizi kapsamında pek çok edebiyat eserine ilişkin göndermelere rastlamak mümkündür. Edebiyat dünyasının 'klasik' kabul edilen önemli eserleri ile çok satan ve popüler niteliğe sahip eserlerine ilişkin atıflar, dizide yer bulmaktadır.⁴ Bu bağlamda yazarın ya da eserin isminin, eserin konusunun, eserin ana karakterlerinin ya da eserden bir ifadenin gönderme konusu yapıldığı görülebilmektedir.

² Howdy Doody, I Love Lucy, Twilight Zone (Alacakaranlık Kuşağı), Bewitched (Tatlı Cadı), The Prisoner (Mahkum), Bonanza, The Fugitive (Kaçak), Lassie, Charlie's Angels (Charlie'nin Melekleri), All in the Family, Happy Days, The Jeffersons, Knight Rider (Kara Şimşek), Dallas, Twin Peaks (İkiz Tepeler), Cosby Show (Cosby Ailesi), Webster, MacGyver, The Wonder Years (Harika Yıllar), Star Trek (Uzay Yolu), Miami Vice, Beverly Hills 90210 (Evimiz Hollywood'da), Cheers, Mad About You, Xena (Zeyna), Frasier, X Files (Gizli Dosyalar) ve Home Improvement bu kapsamda örnek verilebilmektedir (Irwin ve Lombardo 2003: 54; The Simpsons Archive 30 Eylül 2006).

³ Popeye (Temel Reis), Smurfs (Şiriner), Flintstones (Taş Devri), Tom and Jerry (Tom ve Jerry), Bear Yogi (Ayı Yogi), Jetsons (Jetgiller), Casper: The Friendly Ghost (Sevimli Hayalet Casper), Charlie Brown, Looney Tunes, Teletubbies, Beavis and Butthead (Beavis ve Butthead), South Park, Futurama bu kapsamda örnek verilebilmektedir (Irwin ve Lombardo 2003: 54; The Simpsons Archive 30 Eylül 2006).

⁴ 2001: A Spacey Odyssey (2001: Bir Uzay Efsanesi), Hänsel und Gretel (Hansel ve Gretel), The Boy Who Cried A Wolf (Çoban Çocuk ile Kurt), A Christmas Carol (Noel Şarkısı), Howl, Lord of the Flies (Sineklerin Tanrısı), Old Man and the Sea (Yaşlı Adam ve Deniz), Odyseia, Moby Dick: The Whale (Moby Dick: Beyaz Balina), War and Peace (Savaş ve Barış), Ecce Homo, The Godfather (Baba), The Raven (Kuzgun), Tell-Tale Head, The Fall of the House of the Usher, The Grapes of Wrath (Gazap Üzümleri), The Fountainhead (Hayatın Kaynağı), A Streetcar Named Desire (Arzu Tramvayı), Nineteen Eightyfour (Bindokuzyüzsensendört), Animal Farm (Hayvan Çiftliği), Gone with the Wind (Rüzgâr Gibi Geçti), Faust, Dracula (Drakula), Dr. Jeckll and Mr. Hyde (Dr. Jeckyll ve Mr. Hyde), Hamlet, Macbeth, Romeo and Juliet (Romeo ve Juliet), Le Bossu de Notre Dame (Notre Dame'ın Kamburu), A Clockwork Orange (Otomatik Portakal), It (O), Spartacus (Spartaküs), Silence of the Lambs (Kuzuların Sessizliği) ve Red Dragon (Kızıl Ejder) bu kapsamda örnek verilebilmektedir (Irwin ve Lombardo 2003: 54; The Simpsons Archive 30 Eylül 2006).

3. sezonun 'Mr. Lisa Goes to Washington' başlıklı 2. Bölümünde ise dünyaca ünlü Rus yazar Tolstoy'a, aynı sezonun 'Bart's Friend Falls in Love' başlıklı 23. bölümünde İtalyan düşün adamı ve yazar Machiavelli'ye ilişkin sözlü göndermeler bulunmaktadır. 2. sezonun 'Dancin' Homer' başlıklı 5. bölümünde Simpson Ailesi'nin küçük kızı Lisa tarafından dile getirilen 'What does not kill me, makes me stronger' - 'Beni öldürmeyen şey, beni güçlendirir' - ifadesi ile ünlü Alman filozof Nietzsche'ye (2003: 18), 4. sezonun 'Kamp Krusty' başlıklı ilk bölümünde geçen *Dickensian house* -Dickensvari ev- ifadesiyle ise ünlü İngiliz yazar Charles Dickens'a ve edebi üslubuna atıf yapılmaktadır.

Ayrıntılandırılan tüm bu örneklerden hareketle, Simpsonlar kapsamında edebi eserlerin ve yazarların sözel, görsel, tematik ve repliksel göndermelerle konu edilmesi belirli bir entelektüel donanıma sahip olan izleyicinin çizgi diziden aldığı keyfi taçlandırırken, görsel kültürün egemenliğiyle her geçen gün gerileyen yazılı kültüre ve yazılı kültür ürünlerine dikkat çekme amacı taşıdığı da düşünülebilmektedir.

Pek çok sinema filmine, televizyon dizisine ve şovuna, çizgi filme ve edebiyat eserine göndermelerle dolu olan çizgi dizinin en önemli özelliklerinden bir diğeri, kendisine yönelik anıştırmalar da içermesidir. Bir bölümden diğere devam eden bir olay örgüsüne, diğere bir ifadeyle bütünsel bir hikâye çizgisine sahip olmayan çizgi dizi, eski bölümlerine yapılan anıştırmalarla doludur. Kronolojik bir ilerleyişe sahip olmayan Simpsonlar'da, geçmiş bölümlerde işlenmiş herhangi bir olayın hatırlatılması ya da herhangi bir nesnenin görünmesi, sıradan bir izleyiciye hiçbir anlam ifade etmez ve bir tesadüf olarak algılanırken, bilinçli bir izleyici tarafından farklı bir şekilde yorumlanmaktadır.

Tüm bu bulguların ışığında Simpsonlar'da kullanılan anıştırmaların, anlaşıldıklarında izleyicilerin keyfini arttıracak, anlaşılmadıklarında ise herhangi bir rahatsızlığa neden olmayacak şekilde kullanıldıklarını ileri sürmek mümkündür. Çizgi dizideki anıştırmaların başarısı, dokuya tam anlamıyla oturmalarında ve belirli donanıma sahip olmayan izleyicilere bir şeyler kaçırdığı duygusu yaşatmaksızın komik bir şeyler olup bittiğini hissettirerek gülümsetebilmesinde yatmaktadır (Irwin ve Lombardo 2003: 53).

Bununla birlikte göndermelerin bilinçaltında yansıma buldukları da düşünülebilmektedir. Bu bağlamda gönderme ve anıştırmaları, popüler kültürden iraksayarak ele almak ve C. G. Jung tarafından savlanan, Analitik Psikoloji Kuramı'nın da temelinde yer alan 'kolektif bilinçaltı' kavramından hareketle mitlerle ilişkilendirmek mümkündür. Bilinçaltımızda içkin olan ve arketipler aracılığıyla kuşaktan kuşağa geçen mitler, çocukluğumuzdan bu yana duyduğumuz ve zihnimize kazıdığımız masallar, sosyal bağlarımız ve toplumsal ilişkiler kapsamında edindiğimiz veya daha öz bir ifadeyle kulak aşinalığı kazandığımız sembolik üretimler, geri çağrılarla hatırlanabilmektedirler. İlkel atavi mirasını çağrıştıran bir göndermeyle karşılaşan izleyici ise bunu memnuniyetle kabullenmekte ve bu durum etki eşliğinin olabildiğince yüksek olması sonucunu doğurmaktadır. Örneğin Simpson Ailesi'nin babası Homer'ın ailenin geçimini sağlayan ve ailenin temel direği olarak nitelenebilen duruşu, sadık eş ve fedakar baba rolüne uygun tutumu; anne Marge'ın becerikli bir ev kadını olarak betimlenmesi, eşi Homer'a büyük bir aşkla bağlı olması ve çocukları için her şeyi göze alabilecek bir anne olarak sunulması 'aile mitini' ekrana yansıtan önemli göndermeler olarak değerlendirilebilmektedir. Böylelikle Simpson Ailesi'nin izleyici nezdinde toplumsal kabulü kolaylaşmaktadır.

Söz konusu örnekler ve çalışmanın önceki bölümlerinde ayrıntılandırılan örnekler göstermektedir ki Simpsonlar kapsamında yer bulan göndermeler, kurgusal bir yapıt olarak çizgi dizinin inandırıcılığının artmasına ve izleyici zihninde anlatıya dair gerçeklik algısı yaratılmasına hizmet etmektedir. İzleyicilerin, yetişkinler ya da yetişkin rolüne hazırlanan çocuklar/gençler olduğu düşünüldüğünde, bir çizgi dizi veya eş deyişle gerçekte var olmayan bir yaşantı izlediklerinin bilincinde olmalarına rağmen, izledikleri ile özdeşim kurdukları görülmektedir. Böylesi bir özdeşimin kökeninde ise, çizgi diziyi izlerken kendilerine aktarılan göndermelerin gerçek yaşama ilişkin bir referans niteliği taşıması yatmaktadır. Öyle ki atıfta bulunulan bir kitap, film, televizyon dizisi ve/veya haber; okunulan, izlenen, takip edilen, dinlenen ya da bilinen bir kitap, film, televizyon dizisi ve/veya haber olabilmektedir. Bu da izleyicilerde Springfield'in gerçek dünyada var olan bir yerleşim yeri olduğu, Simpson Ailesi ile aynı toplumda yaşadıkları, benzer kültürel değerleri paylaştıkları algısını yaratarak özdeşim kurmalarını kolaylaştırmaktadır.

4.2.2. Pastiş

Pastiş ya da diğer bir deyişle *benzek -pastiche-*; bir sanatçının üslubunu, tarzını, dilini veya düşüncesini taklit ederek ve önceki formdan hareket ederek yeniden oluşturulan eser olarak tanımlanabilmektedir. Diğer bir ifadeyle bir sanatkârın dil ve anlatım özelliklerini temel alarak onu anımsatan, çağrıştıran yeni bir çıktı ortaya koymaktır. Bu anlamıyla stil öykünmesi olarak tanımlanabilen pastiş yöntemi; saygı göstermek, parodi yapmak, yermek ya da aşmak gibi amaçlarla kullanılabilir.

Pastiş; var olan olguların alaycı, ironik bir karışımıdır ve olayları ciddiye almayı reddetmeyi, bunların göz kırpmaya, dil çıkartma gibi göstergelerini kullanmayı yeğlemektedir. Potpuri anlamında farklı çalışmaların alıntılarla yapılmış çalışmalar olarak da tanımlanabilen pastiş; ironi, taklit ve alıntı ile olduğu kadar *parodi -parody-* terimlerinden biriyle de adlandırılabilir (Gencer 2006: 341). Bu bağlamda, bir metnin postmodern olup olamayacağına ölçütü olarak kabul edildiği görülen pastiş ve parodinin her ikisi de ancak metinlerarasılık ile var olabilmektedir. Öyle ki, diğer türlere ait üslup özelliklerinin taklidi demek olan pastiş; ve montajlanan, alıntılanan ya da ismi zikredilen eserlerin eğlendirmeye hizmet etmesi için alaya alınarak ve bozularak kullanılması demek olan parodi, ancak metinlerarasılık bağlamında metinde yer alabilmektedirler (Karaburgu 2008: 10).

Ancak diğer taraftan her ikisi de farklı şeylere gönderme yapmaktadır. Ölü biçimlere öykünme olarak da ifade bulan pastiş; diğer yapıtların imgelerini ve bölümlerini parçalar hâlinde alarak kullanırken, onları yinelenmekte ve yapay birleşimlere giderek daha canlı bir etki bırakmaya çalışmaktadır. Hâlâ yaşayan ve etkili olan biçimleri gözden düşürmeyi ve onlarla alay etmeyi amaçlayan parodi ise, modern sanat içerisinde verimli bir yaşam alanı bulmuştur. Ancak modern biçimlerin medya konuşmalarına indirgenen yanları içerisinde ortadan kalkmıştır (Karadoğan 2005: 147).

Çizgi dizi Simpsonlar'da, pastiş yönteminin son derece başarılı bir şekilde uygulandığı ve genellikle parodileştirme amacına hizmet ettiği görülebilmektedir. Bu bağlamda başta Simpson Ailesi çocukları olmak üzere tüm Springfield çocukları tarafından çok sevilen bir çizgi dizi olan *Itchy and Scratchy -Tırmık ile Mırmık-*, pastiş kullanımına yönelik etkili bir örnek teşkil etmektedir. Simpsonlar'ın en önemli detaylarından biri olan bu kurgusal yaratım, *Itchy -Tırmık-* isimli bir kedi ile *Scratchy -Mırmık-* isimli farenin maceralarını ve birbirleriyle olan çekişmelerini konu etmektedir.

Simpsonlar'ın birçok bölümünün ana temasını oluşturan söz konusu kurgusal çizgi film, çizgi film tarihinin en ünlü ikililerinden olan Tom ve Jerry'ye ilişkin bir pastişdir. William Hanna ile Joseph Barbera tarafından yaratılan ve 1940 yılından bu yana dünya çocukları tarafından beğeniyle izlenen *Tom and Jerry -Tom ve Jerry-*, Simpsonlar başta olmak üzere pek çok çizgi dizide göndermelerle anılan bir klasiktir. Bu bağlamda *Itchy ve Scratchy*, çizgi film dünyasının en ünlü ikilisini çağrıştıran ve olay örgüsü, anlatım özellikleri gibi unsurlardan hareket ederek parodileştiren kurgusal bir animasyondur. Çağcıl Tom ve Jerry olarak da nitelenebilen *Itchy ve Scratchy* aracılığıyla, çocuklara yönelik programlarda kullanılan ve masum bir ifade tarzına sahip olmasına rağmen alenen sunulan şiddet ögesi eleştirilmektedir.

Kedi-fare ilişkisini diyalektik bir kurgu ve alegorik bir üslupla sunan, fiziksel avantaja sahip olanın değil, stratejik düşünebilenin her daim kazanacağı mesajını veren bir çizgi dizinin seçilmiş olması bile dikkat çekicidir. Üst metinsel okumayla eğlenceli bir çizgi dizi olan Tom ve Jerry, içerdiği şiddet ve alt metinsel bazda verdiği 'büyük balık küçük balığı yer' mesajıyla diğer çizgi dizilerden ayrılmaktadır. Öyle ki Danimarka'da yapılan bir araştırma Tom ve Jerry izleyerek büyümüş çocukların ilk sokak kavgalarından sonra yumrukladıkları arkadaşlarında niçin bu denli çok hasar olduğuna şaşırduklarını ortaya koymaktadır (Dündar 1996: 387). Dolayısıyla çizgi film klasiği Tom ve Jerry'e ilişkin bir pastiş olan *Itchy ve Scratchy*'in Simpsonlar kapsamında varoluşu rastgele ve sıradan bir seçim değildir, belirli bir amaca hizmet etmektedir.

4.2.3. Yansıma

Yansıma -reflection-, gerçek yaşamda var olan olay ve olguların iletişim içeriğine aksetmesi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda çağdaş yaşama ilişkin birçok unsuru gerçeğe oldukça yakın bir üslupla yansıtmayı, çizgi dizi Simpsonlar'ın izleyici nezdinde büyük bir sempati kazanmasını sağlamıştır. Hiciv sanatının kullanılması, zaman zaman abartmalara başvurulmasına neden olabilmektedir, bununla birlikte çizgi

dizinin en önemli özelliklerinden biri yaşamdan kopuk olmaması ve çağcıl dünyayı gerçekçi bir kurguyla sunmasıdır.

Simpsonlar'ın bir diğer önemli özelliği, tüm kahramanların son derece sıradan ve yaşamın içinden olmasıdır. Örneğin çizgi dizinin ana karakterleri olan Simpson Ailesi, orta sınıfa mensup tipik bir Amerikan ailesidir. Anne-baba ve üç çocuktan oluşan aile, ortalama bir Amerikan ailesi olarak betimlenmekte ve yüceltilmeksizin sunulmaktadır. Simpson Ailesi'nin yaşadığı ve çizgi dizinin ana mekânı olan Springfield ise, küçük kent dokusuna özgü motifler içermekte ve küçük kentlere ilişkin yaşam tarzını simgelemektedir.

Simpson Ailesi, aşırı derecede karikatürize edilmesine karşın, son derece ortalama ve idealize edilmemiş karakterleriyle dikkat çekmektedir. Bu bağlamda 'Simpson' soyadının, İngilizce basit anlamına gelen 'simple' ve sağduyusu olmayan anlamına gelen 'simpleton' kelimesinden türettiği rivayet edilmektedir. Kelimenin kökenine ilişkin bu iddiaların yanı sıra Simpson soyadının ABD'de sık rastlanan bir soyadı olması, tipik Amerikan ailesine ilişkin bir stereotipi temsil etmesi nedeniyle kayda değer bir anlam taşımaktadır. 2. sezonun 'Dancin' Homer' başlıklı 5. bölümünde, ailenin küçük kızı Lisa bu durumu 'We're simple people with simple values' -'Bizler basit değerleri olan basit insanlarız'- ifadesiyle dile getirmektedir.

Tüm bunların yanı sıra Homer ve Marge arasında yaşanan aşk, Bart'ın dillere pelesenk olan 'I didn't do it' -'Ben yapmadım'- repliği, Lisa'nın entelektüelliğe eğilimi, Maggie'nin ilgi ve şefkat beklentisi, Burns ve Smithers'in iki yüzlü iş ahlakı, Homer'ın işinden hoşnutsuzluğu, Marge'ın ev dışında tatmin edici bir özel yaşamının olmamasından kaynaklanan gerilimleri ve tüm karakterlerin öngörülemeyen davranışları izleyicilerin gözünde çizgi diziyi renkli ve çekici kılmaktadır. Dolayısıyla Simpsonlar'ın gerçek yaşamın yansıması olarak, gerçek yaşamla sıkı bir ilişki kurduğunu ifade etmek mümkündür.

Simpsonlar, gerçek yaşamın yanı sıra televizyona ilişkin yansımalar da içermekte ve üretim-tüketim döngüsü bağlamında televizyonun yansıtma niteliğine dikkat çekmektedir (Miani 2005: 19). Bu bağlamda çizgi dizinin birçok karesinde, televizyonun toplum yaşamındaki önemine ve her geçen gün artan etkinliğine yönelik vurgular yer almaktadır. Televizyonun insan ilişkilerine ve aile yaşamına yönelik yıkıcı etkileri, Simpson Ailesi örneğinde gözler önüne serilmektedir. Televizyon sektörünün ticari kaygıları ve ahlaki vurdumduymazlığı ise, reel dünyaya ilişkin bir mikro evren olan Springfield örneğinde hicvedilmektedir.

Sanat dünyasından birçok ünlü isminin⁵ orijinal sesleriyle kendilerine hayat vermesi ya da çizgi dizide yer alan herhangi bir karakteri seslendirerek kurguya dahil olması ise, star sistemine ilişkin göndermeler içermektedir. Öyle ki 14. sezonun 11. bölümü olan 'Barting Over' isimli üç yüzüncü bölüm itibarıyla üç yüz kırk ünlü isim çizgi dizide rol almış ve Simpsonlar bu alanda da tarihe geçerek Şubat 2002 itibarıyla 'en fazla ünlünün katıldığı televizyon dizisi' olarak da Guinness Rekorlar Kitabı'nda kendine yer edinmiştir.

Simpsonlar'da hayat bulan kahramanların sözleri ve çizgi dizinin kendine has dili de, gerçek dünyaya yansımış ve gündelik yaşamda da kullanılmaya başlamıştır. Öyle ki çizgi dizinin temel karakterlerinden olan Homer tarafından sık sık kullanılan 'D'oh' sözü, kurgu bir karaktere ait olmasına rağmen, müthiş bir popülarite kazanmış ve Oxford English Dictionary'e eklenmiştir. Bu durum postmodern teorinin eklektizme ve çok katlılığa açık yapısıyla ilintilendirilerek, *içe dönük infilak -implosion-* modeli kapsamında ele alınabilmektedir. McLuhan'ın 'içe dönük infilak' modelini kullanan Baudrillard, postmodern dünyada simülasyon ve gerçeklik arasındaki sınırın infilak edip içe göçtüğünü ve bu göçükle birlikte tam da 'gerçek'in deneyimlenmesinin ve zemininin ortadan kaybolduğunu iddia etmektedir (Best ve Kellner 1998: 149).

Simpsonlar'ın gerçek hayatla bir diğer bağı; Kanada, ABD ve İngiltere'de resmi olarak kutlanan *Cadılar Bayramı -Halloween's Day-* vesilesiyle yayımlanan ve aynı zamanda bir pazarlama başarısı olarak

⁵ Kelsey Grammer, Jack Lemmon, Christine Ricci, Danny DeVito, Michelle Pfeiffer, Winona Ryder, Merly Streep, Mick Jagger, Keith Richards, Elvis Costello, Lenny Kravitz, Brian Seltzer, Jerry Lewis, Michael Jackson, Dustin Hoffman, Ringo Starr, Tony Bennet, Stephen Taylor, Sting, Tom Jones, Brooke Shields, Barry White, Bette Midler, Elizabeth Taylor, Dolly Parton, Luke Perry, George Harrison, Buzz Aldrin, Neil Armstrong, Larry King, Meryl Streep, Paul McCartney, Helen Hunt, Bono, Jerry Springer, Alex Baldwin, Kim Basinger, Elton John, Mel Gibson, Stephen King, Serena Williams, Venus Williams, Richard Gere, Helen Fielding, Rupert Murdoch, Stephen Hawking, Justin Timberlake ve Britney Spears, Michael Moore bu kapsamda örnek verilebilmektedir.

değerlendirilebilen özel bölümleridir. Pagan temelli bir kutlama olan Cadılar Bayramı, ruhlar âlemi ile bu dünya arasındaki sınırların inceldiği ve ruhların bu dünya ile iletişim kurabildiği günü simgelemektedir. ‘*Bütün Kutsanmışların Günü*’ anlamına gelen ‘*All Hallow’s Day*’ kelimesinin zamanla Halloween şeklinde evrimmesiyle dini kökenlerinden tamamen sıyrılarak Amerikan popüler kültürünün önemli bir parçası hâline gelmiştir. Azizler Günü’nden bir önceki gece kutlanan Cadılar Bayramı kapsamında, garip ya da ürkütücü kıyafetler giyen çocuklar ev ev gezerek ‘*trick or treat*’ -‘*bilmece ya da şekerleme*’- sorusunu sormakta ve karşılığında küçük armağanlar, para ya da şekerleme almaktadırlar. Yetişkinler de özel kostümler giyerek katıldıkları partiler ile bu bayramı kutlamaktadırlar.

Her yıl 31 Ekim’de kutlanan ve günümüzde dünyanın pek çok coğrafyasında kültürel bir değer olarak kabul gören bu bayram, 1978 yılında John Carpenter’ın yönetmenliğinde beyazperdeye de uyarlanmış ve gördüğü ilgi neticesinde seri hâline dönüştürülmüştür. Seri katil Michael Myers’in bir mit olarak algılanmasını sağlayan *Halloween -Cadılar Bayramı-* serileri, bir korku klasiği olarak da kabul edilmekte ve sinema tarihinde önemli bir yer işgal etmektedir. Myers tarafından kana bulan Haddonfield Kasabası’nın sokakları gibi, Simpson Ailesi’nin yaşadığı Springfield Kasabası’nın sokakları da her yıl Cadılar Bayramı’nda kana bulanmaktadır.

Simpsonlar’ın her yıl Cadılar Bayramı vesilesiyle yayınlanan ‘*Treehouse of Horror*’ başlıklı özel maceraları, jenerikten final müziğine dek tüm çizgi dizinin korku öğeleriyle donatılmasıyla hazırlanmakta ve üç kısa hikâyeden oluşmaktadır. Cadılar Bayramı konseptinden hareketle düzenlenen ve Cadılar Bayramı arifesinde yayınlanan söz konusu bölüm, korku klasiklerine göndermelerle süslenmekte ve özel konuklarla zenginleştirilmektedir. Örneğin 2. sezonun ‘*Treehouse of Horror*’ başlıklı 3. bölümünde, Edgar Allan Poe’nun 1845’te yayınlanan ve pek çok gotik hikâye, müzik ve filmde etkileri görülebilen *The Raven -Kuzgun-* adlı eserine yapılan göndermeler bulunmaktadır.

3. sezonun ‘*Treehouse of Horror II*’ başlıklı 7. bölümünde Mary Shelley’in bilimkurgunun öncüsü ve yaratıcısı olarak kabul edilmesini sağlayan ünlü romanı *Frankenstein*’a göndermeler yer almaktadır. ABD’de Cadılar Bayramı arifesinde, 4. sezonun 5. bölümü olarak yayınlanan ve jeneriğinde Matt Groening’in isminin Bat -yarasa- Groening olarak yazıldığı, Simpson ailesinin ise iskelet hâlinde koltuğa oturduğu ‘*Treehouse of Horror III*’ bölümünde ise Anthony Burgess’in ünlü romanı *A Clockwork Orange -Otomatik Portakal-*, Stephen King’in palyaçolardan korkma olarak açıklanabilen *koulofobi -coulrophobia* veya *clownophobia-* olgusunu temel alan ünlü romanından Tommy Lee Wallace’nın yönetmenliğinde 1990 yılında beyazperdeye uyarlanan *It -O-* göndermeler aracılığıyla izleyiciye hatırlatılmaktadır.

4.2.4. Kurmaca ve Üstkurmaca

Postmodernist düşüncede, tek bir doğrudan ve gerçekten söz etmek mümkün değildir. Doğruluk ve gerçeklik, postmodernist düşünceye göre kurmacadır. Dolayısıyla postmodernist düşüncede yaşam bir *kurmaca -fiction-* olarak algılanmakta ve postmodern metinlerde öyküleme *üstkurmaca -metafiction-* düzleminde oluşturularak, yaşam kurmaca bir anlatım olarak sunulmaktadır. Bu anlamıyla postmodern anlatı, kurgusal dünya ile gerçeklik arasındaki ayrımı bulanıklaştıran öz-bilinçli ve öz-göndergesel bir nitelik arz etmektedir.

Tür olarak animasyon şov, Simpsonlar’ın üstkurmaca anlatıma uygun bir yapıya sahip olmasını beraberinde getirmektedir. Üstkurmaca bağlamında ele alındığında, Simpsonlar’da bir meta evren yaratıldığını; olay örgüsünün, kahramanların ve giderek de hayatın kendisinin kurmaca olduğu gerçeğinin bu meta evrende sürekli olarak vurgulandığını ileri sürmek mümkündür. Gerçek yaşam ile kurmaca metnin bir araya getirilerek birbiriyle çakıştırılması ve aradaki sınırların yok edilmesi üstkurmaca düzlemin temel özelliğidir. Simpsonlar bu eş zamanlı birlikteliği, gündelik yaşamın her alanından alarak olay örgüsüne dahil ettiği göndermelerle sağlamaktadır.

Simpson Ailesi ya da Springfield sakinleri diledikleri zaman, diledikleri şehri ya da ülkeyi ziyaret edebilmekte, geçmişe ya da geleceğe yolculuk yapabilmekte, ünlü kişilerle ilişki kurabilmekte, hatta arzu ettikleri takdirde Tanrı’yla konuşarak din konusundaki görüşlerini beyan edebilmektedirler. Öte yandan Simpson Ailesi başta olmak üzere çizgi dizinin kahramanları ile çizgi dizide yer alan ‘*Duff Beer*’ gibi markalar, kurgusal olmalarına ve gerçek hayatta var olmamalarına rağmen, izleyicilerde geçmiş yanılması yaratabilmekte ve gerçek markalar gibi kabul görebilmektedirler. Bu bağlamda üstkurmaca

tekniklerin pop müziğe, televizyona, filme ve özelden de Simpsonlar'ın her bir bölümüne, popüler literatürden çok daha fazla olarak dahil olduğu dikkat çekmektedir (DoCarmo 2005).

Bu kapsamda çizgi dizinin başarısında önemli bir rol oynayan ve izleyicinin ilgisini ayakta tutan bir unsur olan müzik, Simpsonlar'ın kamuoyuna armağan ettiği dünyanın ve kurgusal kahramanların gerçek olduğu hissini yansıması olarak değerlendirilebilmekte ve popüler kültür ile ilişkilendirilebilmektedir. Danny Elfman tarafından bestelenen jenerik melodisinin yanı sıra 1990 tarihli 'The Simpsons Sing the Blues' ve 'Deep Deep Trouble', 1997 tarihli 'Songs in the Key of Springfield', 1998 tarihli 'The Yellow Album', 1999 tarihli 'Go Simpsonic with the Simpsons' ve 2001 tarihli 'Simpsons Go Simpsonic' gibi *soundtrack -film müziği-* albümler ile çizgi dizinin kurgusal kahramanları tarafından seslendirilen şarkılar topluma ve popüler kültüre mal olmuştur.

Örneğin Simpson Ailesi'nin yaramazlığıyla ünlü oğlu Bart tarafından seslendirilen ve Michael Jackson ile Bryan Loren tarafından yazılmış olan 'Do the Bartman' isimli şarkı, uluslararası bir başarı kazanarak uzun süre zirvede kalmayı başarmıştır. Dört milyon satan 'The Simpsons Sing the Blues' albümünün hit şarkısı olan ve single albüm olarak da piyasaya sürülen 'Do the Bartman', ABD'de yayın yapan MTV kanalında Şubat-Mart 1991 tarihleri arasında en çok istenen video klip olmuştur. Uluslararası alanda da büyük bir başarı kazanan parça İngiltere'de, 1991 yılında üç hafta boyunca liste başı kalmıştır. Bu noktada asıl ilginç olan, Simpsonlar'ın o tarihlerde henüz İngiltere televizyonlarında yayımlanmıyor olması ve en erken beş yıl sonra yayımlanacak olmasıdır. 'Do the Bartman' ayrıca, dokuz hafta boyunca *İrlanda Single Listesi'*nde *-Irish Singles Chart-* bir numara olarak kalmıştır ki, İrlanda'da böylece uzun soluklu bir başarıyı yalnızca altı parça gösterebilmiştir (http://www.irishcharts.ie/facts/most_weeks_at_no1.htm 23 Mart 2009).

Animasyon tekniğinin kullanılması, üstkurmaca anlatımın oluşturulmasında önemli bir rol üstlenmekte ve yapımcı ekibe zaman, mekân, materyal gibi konularda geniş avantajlar sağlamaktadır. Çizgi dizinin zenginliğine katkıda bulunan tüm materyaller ufak bir çizimle eklenebilmekte, yüksek maliyetli kamera hareketleri ve çekimler ustalıklı ve kolaylıkla halledilebilmekte, arzu edilen kişiler istenildiği şekilde olay örgüsüne eklenebilmekte ve tüm bunlar herhangi bir televizyon programına kıyasla çok daha ucuza kotarılabilmektedir. Bu bağlamda tek kısıtın, çizgi diziyi hazırlayan ekibin yaratıcılığı olduğunu vurgulamak mümkündür. İzleyiciler ve reklamverenler talep ettiği ve kabullendiği takdirde, Simpsonlar'a dahil edilemeyecek ve yaratılamayacak hiçbir karakter, işlenemeyecek hiçbir konu yoktur.

4.2.5. Kurumsalcılık Karşılığı

Kurumsalcılık karşılığı -anti-foundalism-; hiyerarşiye, Ortodoks yapılanmaya ve sistematik genellemelere duyulan antipati ve yok etme eğilimidir. Her ne kadar çekirdek aile konusuna odaklansa da din, aile, politika ve eğitim kurumlarına getirdiği ironik ve yergisel bakış açısıyla dikkat çeken Simpsonlar; kapitalizme, Amerikan yaşam tarzına ve yozlaşmış değerler sistemine yönelik eleştirilerle doludur. Bu bağlamda sosyal bir komedi olan Simpsonlar'ın, günümüz toplumu üzerine bir yorum ve Amerikan toplumuna ilişkin ipuçları ile dolu olduğunu ileri sürmek mümkündür. Bunun yanı sıra animasyon diziler için o güne kadar birer tabu olarak kabul edilen söz konusu noktalara dair geleneksel bakış açısını ve uygulamaları yıktığını ifade etmek mümkündür (Rhodes 2001: 375).

Bir çizgi dizi olması ve çizgi dizilerin doğaları gereği masum bir niteliğe sahip olmaları; işlenen ve hicvedilen konu ne olursa olsun, izleyicilerden gelebilecek olumsuz tepkilerin önlenmesi ve ılımlı bir bakış açısıyla konuya yaklaşılması sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla çizgi dizinin, izleyicileri rahatsız etmeksizin ve sert eleştirilerle karşılaşmaksızın topluma mal olmuş birçok kişi ve kurumu rahatlıkla hicvedebildiğini ifade etmek mümkündür. Simpsonlar'ın hiçbir şeyi savunmadığını ifade eden Matheson; çizgi dizinin komediyi, kurumsalcılığı çürütmek için kullandığını ileri sürerek, bu durumu 'hiper-ironizm' olarak adlandırmaktadır (Matheson 2003: 147).

Sosyal kurum ve normlara yönelik zaman zaman yıkıcılığa varan isteksizlik ve kaygısızlık, Simpsonlar'da işlenen konuların yanı sıra kahramanların betimlenmesinde de belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda çizgi dizinin büyük hayran kitlesine sahip olan kahramanları Homer ve Bart Simpson, televizyon dünyasının en önemli anti-kahramanları olarak dikkat çekmektedir. *Anti-kahraman -anti-hero-*, geleneksel kahraman kavramına alternatif bir vurguya sahip olan ve daha gerçekçi bir algıdan hareketle

kurgulanması nedeniyle insan üstü niteliklerle bezeli olmayan kişi olarak tanımlanabilmektedir. İnsanı insan yapan değerlerden soyutlanmaksızın yaratılan anti-kahramanlar, örnek alınası ve hayranlık duyulması nitelikleriyle dikkat çeken kahramanlara kıyasla postmodern döneme daha uygun bir görünüm arz etmektedirler. Bu paralelde tüm sıradanlıklarına ve olağanlıklarına rağmen, gerçek yaşamdan kopuk olmamaları nedeniyle mükemmel insan prototipi olarak sunulan kahramanlara kıyasla çağcıl izleyiciler nezdinde daha fazla kabul görebilmektedirler.

Dolayısıyla Simpsonlar başta olmak üzere, pek çok postmodern anlatıda; alışageldiğimiz güçlü, yetenekli ve liderlik karizmasına sahip olan kahraman imgesinin aksine güçsüz, yeteneksiz ve kendini bile yönetme yetisinden yoksun anti-kahraman figürüne rastlamak mümkündür. Öyle ki yakıtlarını postmodernizmden alan bu karakterler, izleyicileri ekrana bağlayacak eğlenceli ve heyecanlı olayları yaşamının ve açgözlülük, cinsellik, korku, öfke gibi temel dürtülerle hareket etmenin ötesinde, olay örgüsüne bilinçli bir şekilde yön vermektedirler (Sayers 2008: 122). Bu bağlamda Homer ve Bart tüm zaafı, duyguları ve eylemleriyle idealize edilmeksizin kurgulanan sıradan insanlar olmaları nedeniyle anti-kahraman özellikleri sergilemekte ve postmodern ilahlar olarak nitelenebilmektedirler.

Otoriteye karşı avangard tutum, Simpson ailesinin eşine ve çocuklarına bağlı bir kadın olarak betimlenen annesi Marge'da da gözlenmektedir. Marge, gerek dizideki hâl ve tavırları, gerekse de kurgusal bir karakter olmasına rağmen gerçek yaşama sızan eylemlerinde geleneksel anne imgesinden farklı bir görünüm sergilemektedir. Öyle ki ABD'de yapılan 'en iyi anne' listelerinde yer alan Marge, erotik içerikli ünlü erkek dergisi Playboy'un Kasım 2009 sayısına *kapak kızı -cover girl-* olarak görüntü vermiştir. Şovun yayındaki yirminci yılını kutlama amacıyla gerçekleştirilen bu etkinlik kapsamında; üç çocuk annesi Marge, dizinin bugüne kadar yayınlanan birçok bölümünde atıfta bulunulan ve Ursula Address, Kim Basinger, Farah Fawcett gibi pek çok ünlü yıldızın daha önce fotoğraf verdiği derginin kapağında çıplak olarak yer almış ve ikonik Playboy tavşanı pozunu vermiştir. Bu olay, bir çizgi kahramanın 'soyunan ünlü kadın' denklemiyle tanınan ve alanında ekol olarak kabul gören bir derginin kapağında yer alması açısından da ilktir (Babwin 2009).

5. Sonuç

Bir iletişim aracı ve ortamı olarak çizgi filmler, yaşamımızın her alanına girmiştir. Evrensel bir dile sahip olmalarının yanı sıra kendilerine has dünyalarıyla izleyicilere, içinde yer aldıkları dünyanın gerçeklerinden farklı ve eğlenceli bir hayat sunmaktadırlar. Anıştırmaların yanı sıra geçişleri ve kurgusuyla sinema, edebiyat ve müzik başta olmak üzere sanatın birçok alanına atıf yapan çizgi dizi Simpsonlar, çizgi film kavramının yeniden tanımlanmasına aracılık etmiş ve neredeyse yirmi yıllık geçmişiyle televizyon tarihine damgasını vurmuştur. Bu anlamıyla Simpsonlar, animasyon dünyasına ait bir başarı öyküsü olmanın ötesinde, kültürel bir fenomen olarak değerlendirilebilmektedir. Sosyal bir komedi olarak din, aile, eğitim ve politika gibi konulara ilişkin hicivlerle dikkat çeken çizgi dizi, animasyon kavramına getirdiği postmodern yorumla öncellerinden ve benzerlerinden farklılaşarak televizyon tarihindeki yerini sağlamlaştırmaktadır. Değişim ve dönüşümle karakterize edilen çağcıl dünyaya ilişkin bir profil sunan çizgi dizi Simpsonlar'ı, postmodernizm ile bağlantılı olarak ele almak ve incelemek mümkündür. Böylesi bir incelemenin, çağcıl dünyayı etkisi altına alan postmodern dönüşüme ilişkin anlama ve anlamlandırma pratiği sağlamak gibi özgül yararlarından söz edilebilmektedir. Bir iletişim ve etkileşim ortamı olarak Simpsonlar 'metinlerarasılık', 'pastiş', 'yansıma', 'kurmaca ve üstkurmaca', 'kurumsalcılık karşıtlığı' gibi postmodern bileşenler uyarınca mercek altına alınabilmektedir. Bu anlamıyla Simpsonlar, içinde bulunduğumuz kültürel formasyona ilişkin çıkarımlar sunmasının yanı sıra kültür ile yaşam, yapıntı ile kuram, imge ile gerçeklik arasındaki katı disiplinler sınırları sorgulama konusunda işlevsel bir rol üstlenmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Hasan (2005). "Cennetten Çok Uzakta: Metinlerarası Bir Yolculuk." *Selçuk İletişim Dergisi* 4 (1): 42-57.
 Babwin, Don (2009). "Aye Carumba! Marge Simpson Poses For Playboy Cover" http://hosted.ap.org/dynamic/stories/U/US_PLAYBOY_MARGE_SIMPSON?_SITE=AP&SECTION=HOME&TEMPLATE=DEFAULT (erişim tarihi 09 Ekim 2009).
 Best, Steven ve Kellner Douglas (1998). *Postmodern Teori - Eleştirel Soruşturmalar*. Çev., Mehmet Küçük. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Bilgin, Nuri (1999). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 91.
- Bilgin, Nuri (2003). *Sosyal Psikoloji Sözlüğü - Kavramlar, Yaklaşımlar*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Cantor, Paul A. (1997). "The Greatest TV Show Ever." *The American Enterprise* 8: 34-37.
- Cau, T. (2007). "Simpsons Movie for 2008." <http://www.cinecon.com/news.php?id=041108> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- Corliss, Richard (2008). "Bart Simpson." <http://www.time.com/time/time100/artists/profile/simpson.html> (erişim tarihi 23 Temmuz 2008).
- DoCarmo, Stephen N. (2007). "Some Notes on Postmodernist Metafiction." <http://www.bucks.edu/~docarmos/Metanotes.html> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- Doherty, Brian (2007). "The Simpsons Archive: Matt Groening Interview." <http://www.snpp.com/other/interviews/groening99e.html> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- Dündar, Can (1996). "Televizyon ve Şiddet." *Cogito* 6-7 (Kış-Bahar): 387.
- Eagleton, Terry (1999). *Postmodernizm Yanılsamaları*. Çev., Mehmet Küçük. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ekiz, Tevfik (2007). "Ahımlama Estetiği Mi Metinlerarasılık Mı?" *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 47 (2): 119-127.
- Featherstone, Mike (1996). *Postmodernizm ve Tüketim Kültürü*. Çev., Mehmet Küçük. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gencer, Ayşe Banu (2006). "Pazarlama Yönelimli Halkla İlişkilerde Postmodern Yaklaşımlar." *II. Ulusal Halkla İlişkiler Sempozyumu*, Kocaeli, 27-28 Nisan 2006: 337-349.
- Gordon, Michael E. (2008). "The Simpsons: A Case Study in the Limitations of Television as a Medium for Presenting Political and Social Satire." *Son Sınıf Bitirme Tezi (Online)*. Philadelphia: Haverford College, 19 Nisan 2004. <http://triceratops.brynmawr.edu/dspace/bitstream/10066/658/1/2004GordonM.pdf> (erişim tarihi 11 Mart 2008).
- Gürel, Emet ve Jale Alem (2005). "Çizgi Dizi Simpsonlar Üzerine Bir İnceleme." *Pi - Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi* 4(12): 16-30.
- Günay, Doğan (2003). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Matbaa 70.
- Irwin, W. (2001). "What Is an Allusion?" *Journal of Aesthetics and Art Criticism* 59(3): 287-297.
- Irwin, William, Mark T. Conard, ve Aeon J. Skoble (der.) (2003). *The Simpsons and Philosophy (The D'oh! of Homer - Popular Culture and Philosophy) Volume: 02*. USA: Carus Publishing Company.
- Irwin, William ve J.R. Lombardo (2003). "The Simpsons and Allusion: Worst Essay Ever." *The Simpsons and Philosophy (The D'oh! of Homer - Popular Culture and Philosophy) Volume: 02*. William Irwin, Mark T. Conard ve Aeon J. Skoble (der.) içinde. USA: Carus Publishing Company. 48-55.
- İşıksalan, Nilay (2007). "Postmodern Öğreti ve Bir Postmodern Roman Çözümlemesi: Kara Kitap/ Orhan Pamuk." *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7 (2): 419-466.
- Karaburgu, Oğuzhan (2008). "Arayışın Postmodernist Anlatısı: Bin Hüzünlü Haz." *Sözlü Bildiri*. 1980'Den Sonra Türk Romanı Sempozyumu. Kayseri: 27-28 Mart 2008: 1-14.
- Karadoğan, Ali (2005). "Postmodern Sinema Mı Film Mi?" *İletişim: Araştırmaları Dergisi* 3 (1-2): 133-160.
- Kopcewicz, Andrzej (1992). "The Intertextual Paradigm." *Studia Anglica Posnaniensia* 24: 57-66.
- Krippendorff, Klaus (2004). *Content Analysis: An Introduction To Its Methodology*. New York: Sage Publication.
- Liotard, Jean François (2000). *Postmodern Durum - Bilgi Üzerine Bir Rapor*. Çev., Ahmet Çiğdem. Ankara: Vadi Yayınları.
- Marshall, Gordon (der.) (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Çev., Osman Akınhay ve Derya Kömürcü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Matheson, Carl (2003). "The Simpsons, Hyper-Irony, and the Meaning of Life." *The Simpsons and Philosophy (The D'oh! of Homer - Popular Culture and Philosophy) Volume: 02*. William Irwin, Mark T. Conard ve Aeon J. Skoble (der.) içinde. USA: Carus Publishing Company. 65-75.
- Mayring, Philipp (2009). "Qualitative Content Analysis. Forum Qualitative- Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research." Art. 20 1(2), Temmuz 2008, <http://nbnresolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0002204> (erişim tarihi 14 Ocak 2009): 1-10.
- McAllister, Matthew P. (2007). "The Simpsons U.S. Cartoon Situation Comedy." <http://www.museum.tv/archives/etv/S/htmlS/simpsonsthe/simpsonsthe.htm> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- Miani, Mattia (2007). "The Simpsons - Innovation and Tradition in a Postmodern TV Family." <http://www.baskerville.it/PremioB/2004/Miani.pdf> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- Mutlu, Erol (2004). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Nietzsche, Friedrich Wilhelm (2003). *Ecce Homo*. Çev., Can Alkor. İstanbul: İthaki Yayınları.
- O'Day, Marc (2006). "Postmodernizm ve Televizyon." *Postmodern Düşüncenin Eleştirel Sözlüğü*. Stuart, S. (der.) içinde. Çev., Mukadder Erkan ve Ali Utku. Ankara: Ebabil Yayınları. 133-142.
- Poniewozik, James (2007). "The Best TV Show Ever." <http://www.time.com/time/daily/special/simpsons.html> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- Püsküllüoğlu, Ali (1995). *Türkçe Sözlük*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Rhodes, Carl (2001). "D'oh - The Simpsons, Popular Culture and the Organizational Carnival." *Journal of Management Inquiry* 10(4): 374-383.
- Rousseve, Dan (2007). "The Simpsons: Portrait of a Heroic Family." <http://www.snpp.com/other/papers/dr2.paper.html> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- Sayers, David Selim (2008). "Tıflı Hikâyelerinin Türsel Gelişimi." *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Online)*. Ankara: Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005. <http://www.thesis.bilkent.edu.tr/0002823.pdf> (erişim tarihi 11 Mart 2008).
- Sim, Stuart (der.) (2006). *Postmodern Düşüncenin Eleştirel Sözlüğü*. Çev., Mukadder Erkan ve Ali Utku. Ankara: Ebabil Yayınları.
- Steiger, Gerd (2007). "The Simpsons-Just Funny or More?" <http://www.snpp.com/other/papers/gs.paper.html> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).

- Stengel, Richard (2008). "Well, Hello to '90s Humility." <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,972087,00.html> (erişim tarihi 23 Temmuz 2008).
- Vivian, Scott (2007). "Homer Says D'oh!" <http://www.snpp.com/guides/dohs.html> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- Vogl, Bastian (2007). "The Simpsons and Their World - A Mirror of American Life?" <http://www.snpp.com/other/papers/bv.paper.html> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- (2009). "Facts&Figures-Most Weeks At No. 1." http://www.irishcharts.ie/facts/most_weeks_at_no1.htm (erişim tarihi 23 Mart 2009).
- (2007). "Do the Bartman." http://en.wikipedia.org/wiki/Do_the_Bartman (erişim tarihi 19 Haziran 2007).
- (2004). "Doh! Britons Back Homer For President - Dysfunctional Dad From 'The Simpsons' Wins Magazine Poll." <http://msnbc.msn.com/id/6327033/> (erişim tarihi 25 Eylül 2004).
- (2007). "Simpsons Games." <http://www.snpp.com/guides/games.html> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- (2002). *Queen's English - Dictionary & Thesaurus of The English Language*. Parragon Book: USA.
- (2007). "The Yellow Album: A Review." <http://www.bartfan.com/yellow.htm> (erişim tarihi 19 Haziran 2007).
- (2007). "University Offers 'Simpsons' as Philosophy Class." <http://slashdot.org/articles/01/12/16/1538244.shtml> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- (2007). <http://www.everythinghalloween.com/index.html> (erişim tarihi 19 Eylül 2007).
- (2007). http://www.guinnessworldrecords.com/content_pages/record.asp?Recordid=51696 (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- (2006). <http://www.historychannel.com/exhibits/halloween/> (erişim tarihi 30 Eylül 2006).
- (2008). <http://www.sitcomsonline.com/boards/archive/index.php/t-32371.html> (erişim tarihi 16 Şubat 2008).
- (2009). <http://www.snpp.com/episodeguide.html> (erişim tarihi 15 Ocak 2009).
- (2009). <http://www.snpp.com/episodes.html> (erişim tarihi 15 Ocak 2009).
- (2009). <http://www.snpp.com/guides/lisa-4.html#4.3.15> (erişim tarihi 30 Ocak 2009).
- (2006). http://www.snpp.com/guides/movie_refs.html (erişim tarihi 30 Eylül 2006).
- (2006). <http://www.thesimpsonsmovie.com> (erişim tarihi 30 Eylül 2006).
- (2007). <http://www.websters-online-dictionary.com/definition/english/d%2527/d%2527oh.html> (erişim tarihi 25 Şubat 2007).
- (1998). *The Simpsons - Heaven and Hell (Cennet ve Cehennem)*, Yaz. Matt Groening, 1989-1992, DVD, Twentieth Century Fox Home Video, 31 Ağustos 1998.
- (2001). *The Simpsons - The Complete First Season*. Yaz. Matt Groening, 1989-1990, DVD, Twentieth Century Fox Home Video, 25 Eylül 2001.
- (2002). *The Simpsons - The Complete Second Season*. Yaz. Matt Groening, 1990-1991, DVD, Twentieth Century Fox Home Video, 06 Ağustos 2002.
- (2003). *The Simpsons - The Complete Third Season*. Yaz. Matt Groening, 1991-1992, DVD, Twentieth Century Fox Home Video, 26 Ağustos 2003.
- (2004). *The Simpsons - The Complete Fourth Season*. Yaz. Matt Groening, 1992-1993, DVD, Twentieth Century Fox Home Video, 15 Haziran 2004.
- (2004). *The Simpsons - Sex, Lies and The Simpsons (Sex, Yalanlar ve Simpsonlar)*. Yaz. Matt Groening, 1989-1992, DVD, Twentieth Century Fox Home Video, 16 Ağustos 2004.
- (2004). *The Simpsons - Simpsons Gone Wild (Çılgın Simpsonlar)*. Yaz. Matt Groening, 1989-1992, DVD, Twentieth Century Fox Home Video, 07 Haziran 2004.
- (2004). *The Simpsons - The Classics (On Your Marks, Get Set, D'oh!)*. Yaz. Matt Groening, 1989-1992, DVD, Twentieth Century Fox Home Video, 16 Ağustos 2004.